

A stylized rainbow arc with a gradient from red to orange to yellow to green to blue to purple.

GeefSubsidie Platform

Een eerste verkenning

13 juni 2024

Inhoudsopgave

1. Inleiding.....	3
2. Management samenvatting.....	4
3. Schets van de varianten	6
3.1. Platformconcept.....	6
3.2. Alternatieve concepten	6
4. Uitwerking GeefSubsidie platform.....	7
4.1. Processchema en functionaliteit	7
4.2. Implicaties qua techniek en beleid	9
4.3. Kostenposten en realisatie	10
5. Stakeholders en draagvlak	11
6. Conclusies en vervolgstappen.....	12
Bijlage 1: Opdracht ICTU en aanpak	13

1. Inleiding

De giftenaftrek in Nederland is volgens recente evaluaties doeltreffend maar niet doelmatig; het stimuleert weliswaar donaties aan goede doelen, maar de kosten voor de overheid zijn groter dan de extra gegenereerde giften. Daarnaast is de handhaafbaarheid beperkt.

Op basis van deze inzichten is het Ministerie van Financiën een verkenning gestart naar een alternatief systeem: een GeefSubsidie platform. Dit systeem zou giften direct aan de bron aanvullen met overheidsgeld ('matching'), een aanpak die volgens onderzoek doelmatiger zou kunnen zijn dan een fiscale aftrek.

Deze rapportage is het resultaat van een opdracht van het Ministerie van Financiën aan ICTU (zie bijlage 1). ICTU heeft twee workshops georganiseerd met experts van Ministerie van Financiën en ICTU, waarin verschillende varianten zijn verkend en de haalbaarheid van deze varianten is besproken. Het doel van deze rapportage is inzicht te bieden in de mogelijkheden en uitdagingen van een GeefSubsidie platform, als eerste stap richting een mogelijke uitvoerbaarheidstoets.

2. Management samenvatting

Schets van de varianten

Na analyse van verschillende alternatieven kwam het centrale platformconcept als meest kansrijke variant naar voren. Bij dit concept kunnen donateurs via een centraal platform of via widgets (een element ontwikkeld door GeefSubsidie, dat ANBI's met weinig inspanning op hun eigen website kunnen plaatsen) op ANBI-websites doneren, waarna de overheid deze donaties direct aanvult met een vooraf bepaald percentage. Een ander besproken variant bleek uit de verkenning minder geschikt wegens een stijging van de administratieve lasten bij de ANBI's.

Platformconcept uitgewerkt

Het platform bestaat uit een centrale website waarop alle ANBI's zichtbaar zijn en waar donateurs direct kunnen doneren. De kerncomponenten zijn:

1. **GeefSubsidie frontend:** De gebruikersinterface voor donateurs. Het deel van de applicatie of website dat direct interactie heeft met de gebruiker;
2. **Backend systeem:** Voor de verwerking van donaties en matching. Het 'onzichtbare' deel van een applicatie dat op servers draait;
3. **Tussenrekening:** Voor het samenbrengen van donaties en overheidsmatching;
4. **Koppeling met ANBI-register:** Voor verificatie van goededoelenorganisaties;
5. **Betalingsintegratie met iDeal of vergelijkbaar:** Voor veilige betalingsverwerking.

Het systeem verwerkt donaties in real-time, berekent automatisch de matching en maakt het totaalbedrag over naar de ANBI's.

Voor de technische implementatie zijn er verschillende uitdagingen geïdentificeerd, zoals de integratie met het ANBI-register, veilige betalingsverwerking, en het toepassen van een subsidieplafond. Ook zijn er beleidsmatige keuzes nodig rond opt-in/opt-out voor ANBI's, een plafond voor matching en de behandeling van internationale donaties.

Stakeholders en draagvlak

Het succes van het platform is sterk afhankelijk van het draagvlak onder de verschillende stakeholders. Vroege betrokkenheid van deze stakeholders bij het ontwerp en duidelijke communicatie over de gevolgen zijn essentieel voor draagvlak. Ook moet duidelijk zijn dat de geefsubsidie daadwerkelijk tot meer inkomsten leidt voor de goede doelen.

Conclusies en aanbevelingen

Een GeefSubsidie platform is technisch haalbaar en biedt potentieel een doelmatiger alternatief voor de giftenaftrek. De grootste uitdagingen liggen niet op technisch vlak maar bij voldoende draagvlak en het opzetten van een robuust governance-model.

Indien besloten wordt om deze beleidsoptie verder uit te werken worden de vervolgstappen aanbevolen:

- Consultatie met representatieve ANBI's of koepelorganisatie(s) om draagvlak te toetsen;
- Uitwerking van beleidskaders;
- Detaillering van kostenraming en business case;
- Juridische toetsing van het subsidiekader;
- Benaderen van potentiële uitvoeringsorganisaties;
- Besluitvorming over starten van een voorfase ter voorbereiding van de ontwikkeling van een Minimum Viable Product (MVP). Een MVP is de meest eenvoudige versie van een product met net genoeg functionaliteit om het kernprobleem op te lossen.

3. Schets van de varianten

3.1. Platformconcept

Het primaire concept dat uit de workshops naar voren is gekomen, is een centraal platform voor giften aan ANBI's (Algemeen Nut Beogende Instellingen), waarbij de overheid elke donatie automatisch aanvult met een vooraf bepaald percentage.

Hoofdkenmerken

- Centrale overheidswebsite waar alle ANBI's op staan;
- Donatiemogelijkheid via iDeal of ander betaalplatform;
- Directe aanvulling van giften (matching) door de overheid;
- Widget-functionaliteit voor integratie op ANBI-websites;
- Minimale administratieve lasten voor donateurs en ANBI's;
- Voor donateurs vervangt dit platform de huidige giftenaftrek waarbij zij na afloop van het belastingjaar hun giften moeten opgeven bij de aangifte inkomstenbelasting. In plaats daarvan ontvangen ANBI's direct de donatie plus de overheidsmatching, zonder dat de donateur administratie hoeft bij te houden.

Nadelen

Er zijn ook nadelen te noemen bij dit platformconcept. Ten opzichte van de giftenaftrek zijn dat de volgende:

- De donateur kan niet zonder meer periodieke automatische overschrijvingen doen;
- Een ANBI kan niet direct 'zien' van welke donateur een gift afkomstig is, omdat de betaling via een derdenrekening gebeurt. Dit heeft mogelijk invloed op de donateuradministratie van de ANBI.

3.2. Alternatieve concepten

Tijdens de verkenning is tevens een alternatief besproken, namelijk een proces waarbij de donateur op reguliere wijze rechtstreeks aan de ANBI doneert, waarna de ANBI aangifte doet om de matchingsubsidie te ontvangen. Het grootste nadeel van dit proces is dat er bij de 45.000 ANBI's extra werkzaamheden ontstaan: het beheren van een aanvullende administratie en het doen van aangifte. Om deze reden is dit proces tijdens de korte verkenning terzijde gelegd. Dit betekent echter niet dat nader onderzoek naar dit proces niet wenselijk is wanneer de ANBI's betrokken worden.

Het platformconcept is als meest kansrijke variant geïdentificeerd omdat het:

- De doelmatigheid kan verbeteren door directe matching aan de bron;
- De administratieve last voor donateurs vermindert;
- Weinig tot geen administratieve wijzigingen bij de ANBI's implementeert;
- De gedragsprikkel voor doneren behoudt;
- Technisch haalbaar lijkt.

4. Uitwerking GeefSubsidie platform

4.1. Processchema en functionaliteit

Om het GeefSubsidie platform concreet voor te stellen, is het belangrijk het volledige proces van donatie tot uitbetaling aan de ANBI in kaart te brengen. Dit geeft inzicht in de gebruikerservaring en de benodigde technische componenten. We beschrijven hieronder het hoofdproces en de belangrijkste functionaliteiten die het platform zou moeten omvatten.

Hoofdproces

1. Donateur bezoekt het centrale platform of de website van een ANBI met geïntegreerde widget;
2. Donateur selecteert een ANBI en een donatiebedrag;
3. Donateur betaalt via iDeal;
4. Betaling komt binnen op een tussenrekening beheerd door de uitvoeringsorganisatie;
5. Systeem berekent automatisch het matching bedrag;
6. Donatie plus matching wordt overgemaakt naar de ANBI.

Dit proces is eenvoudig gehouden om laagdrempeligheid te garanderen. Door gebruik te maken van een tussenrekening kan de overheid de matching toevoegen voordat het geld wordt doorgestort naar de ANBI.

Belangrijke functionaliteiten

- Overzicht van alle ANBI's met basisinformatie;
- Zoek- en filterfunctie voor ANBI's;
- Veilige betalingsintegratie;
- Widget voor implementatie op ANBI-websites;
- Real-time verificatie van subsidieplafonds (indien van toepassing);
- Optie voor anoniem doneren (indien gewenst).

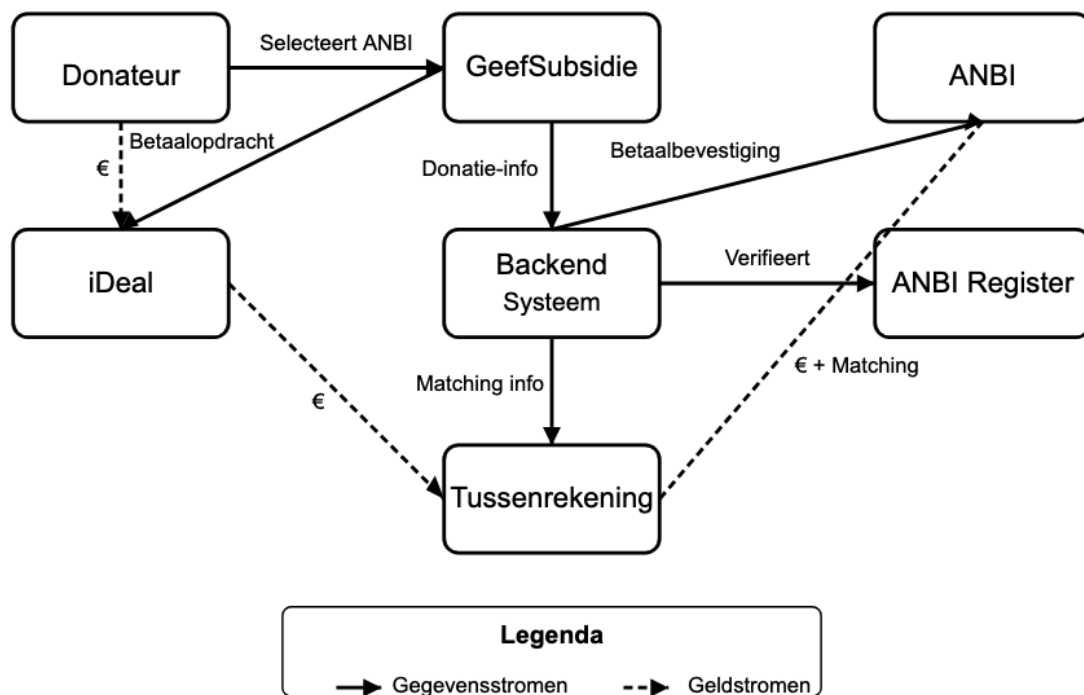
Het systeem moet laagdrempelig en gebruiksvriendelijk zijn, rekening houdend met de impulsieve aard van veel donatiebeslissingen. De gebruikersinterface moet daarom eenvoudig en intuïtief zijn, met minimale stappen tussen de beslissing om te doneren en de daadwerkelijke donatie.

Architectuurschets

Onderstaand schema geeft een vereenvoudigd overzicht van de verschillende componenten en hun interactie binnen het GeefSubsidie platform. Het onderscheidt duidelijk de gegevensstromen (zwarte pijlen) en geldstromen (rode stippellijnen) en toont de centrale rol van het backendsysteem in het verwerken van donaties en het toepassen van matching:

GeefSubsidie Platform - Schematisch Overzicht

4.2. Implicaties qua techniek en beleid

De realisatie van het GeefSubsidie platform brengt verschillende technische en beleidsmatige uitdagingen met zich mee. Het is essentieel deze vroegtijdig te identificeren, zodat ze in de ontwerpfase kunnen worden geadresseerd. Hieronder volgt een analyse van de belangrijkste aandachtspunten op beide vlakken, die men in de korte tijdspanne van twee workshops kon identificeren.

Technische uitdagingen

Bij het ontwerpen van het platform moeten verschillende technische aspecten worden opgelost om een betrouwbaar, veilig en gebruiksvriendelijk systeem te realiseren. De belangrijkste uitdagingen zijn:

1. Integratie met ANBI-register

- Real-time koppeling met ANBI-register voor actuele lijst van erkende ANBI's

2. Betalingsverwerking

- Veilige verwerking van iDeal-betalingen
- Beheer van een tussenrekening
- Automatische overboekingen naar ANBI's inclusief matching

3. Widget ontwikkeling

- Ontwikkeling van embedbare widget die ANBI's op hun site kunnen implementeren
- Consistente gebruikerservaring tussen centraal platform en widgets

4. Identificatie en authenticatie

- Eventuele verificatie van gebruikers (bijvoorbeeld bij hoge donaties¹)
- Implementatie voldoet aan AVG

5. Schaalbaarheid

- Systeem moet grote pieken kunnen verwerken (bijvoorbeeld bij rampen of grote acties)

Beleidsmatige uitdagingen

Naast de technische aspecten zijn er diverse beleidsmatige vraagstukken die om zorgvuldige overweging vragen. Deze hebben betrekking op de werking van het platform, de relatie met ANBI's en donateurs, en juridische kaders. Uit de verkennende workshops komen de volgende aandachtspunten naar voren:

1. Opt-in vs. opt-out van deelname ANBI's aan GeefSubsidie platform

- Bij opt-out:
 - ANBI's die geen overheids geld willen ontvangen zouden dat wel krijgen totdat zij zich actief uitschrijven;
 - Risico op verwarring door vergelijkbare ANBI-namen.
- Bij opt-in: risico op lage deelname, vooral onder kleinere ANBI's

2. Informatie over ANBI's

- Welke informatie wordt getoond? Alleen basisgegevens of uitgebreidere profielen?

¹ Mogelijk relevant bij het hanteren van een maximum geefsubsidie per donateur per jaar (vergelijkbaar met het maximum aan giftenaftrek).

- Wie is verantwoordelijk voor het bijhouden van deze informatie?

3. Anonimiteit

- Mogelijkheid voor anonieme donaties vs. (mogelijke) wens van ANBI's om contact te houden met donateurs
- Privacywetgeving bij gegevensverwerking

4. Plafonds

- Individueel plafond per donateur of alleen een totaalplafond van de regeling
- Hoe om te gaan met (bijna) gelijktijdige donaties die samen een limiet overschrijden

5. Terugstorting

- Procedure voor donateurs die per ongeluk (te veel) doneren
- Implicaties voor matching gelden bij terugstortingen

6. Uitvoeringsorganisatie

- De nog aan te wijzen uitvoeringsorganisatie moet vroegtijdig betrokken worden bij het ontwerp om uitvoerbaarheid te garanderen

4.3. Kostenposten en realisatie

Voor een goed begrip van de haalbaarheid van het GeefSubsidie platform is inzicht in de verwachte kostenstructuur essentieel. In deze verkennende fase kunnen nog geen gedetailleerde kostenramingen worden gegeven. Echter kunnen we wel de belangrijkste kostenposten identificeren.

Voor het realiseren van het GeefSubsidie platform moeten in ieder geval de volgende kostenposten worden meegenomen:

Eenmalige kosten

- Ontwerp en ontwikkeling centrale platform
- Ontwikkeling widget voor ANBI-websites
- Koppeling met ANBI-register
- Ontwikkeling betalingssysteem en tussenrekening
- Beveiligingsmaatregelen
- Communicatie en voorlichting bij lancering

Structurele kosten

- Beheer en onderhoud van het platform
- Beheerskosten voor betalingsverkeer
- Helpdesk voor donateurs en ANBI's
- Monitoring en evaluatie
- Beheer van de subsidieregeling

Een vervolgstap zou zijn om een gedetailleerde business case uit te werken met verschillende scenario's. Hiervoor moeten wel eerst een aantal beleidskaders worden opgesteld waarbinnen het GeefSubsidie platform zou moeten opereren.

5. Stakeholders en draagvlak

De implementatie van het GeefSubsidie platform raakt diverse belanghebbenden op verschillende manieren. Een gedegen stakeholderanalyse en draagvlak zijn belangrijk voor een succesvolle implementatie. In deze sectie brengen we de belangrijkste stakeholders in kaart en analyseren we hun mogelijke houding tegenover het platform.

Het succes van het GeefSubsidie platform is sterk afhankelijk van het draagvlak onder de belangrijkste stakeholders:

ANBI's De grootste uitdaging ligt bij het draagvlak onder ANBI's. Er zijn signalen dat sommige ANBI's terughoudend zijn vanwege:

- Zorgen over directe overheidsfinanciering (perceptie van onafhankelijkheid)
- Angst voor minder donaties door wegvallen van de fiscale prikkel
- Administratieve lasten bij implementatie
- Concurrentie met eigen donatieplatforms

Aanpak: Vroege betrokkenheid van representatieve ANBI's bij ontwerp, duidelijke communicatie over voordelen (hogere totale inkomsten), en gebruiksvriendelijke integratiemogelijkheden.

Donateurs Voor donateurs moet het systeem eenvoudiger zijn dan de huidige giftenaftrek:

- Geen administratie bijhouden
- Geen wachttijd voor fiscaal voordeel
- Transparantie over besteding overheidsgeld
- Daarnaast zal een transitie naar een GeefSubsidie systeem een omvangrijk communicatietraject bevatten

Uitvoeringsorganisatie De nog aan te wijzen uitvoeringsorganisatie moet vroegtijdig betrokken worden bij het ontwerp om uitvoerbaarheid te garanderen.

Ministerie van Financiën Betrokken bij beleidsvorming van omvorming giftenaftrek naar geefsubsidie

Beleidsverantwoordelijke Ministerie (n.t.b.): Verantwoordelijk voor de beleidsvorming en financiering.

Belastingdienst Hoewel de Belastingdienst niet direct betrokken is bij de uitvoering, is afstemming belangrijk rond de uitsluiting van de giftenaftrek.

6. Conclusies en vervolgstappen

Op basis van deze verkenning concluderen we dat een GeefSubsidie platform technisch haalbaar lijkt en potentieel een doelmatiger alternatief kan bieden voor de huidige giftenaftrek. De grootste uitdagingen liggen niet zozeer op technisch vlak, maar bij het creëren van draagvlak onder ANBI's en het ontwerpen van een systeem dat voor donateurs laagdrempelig en gebruiksvriendelijk is.

Belangrijkste onzekerheden:

- Draagvlak onder ANBI's
- Kosten voor ontwikkeling en beheer
- Juridische kaders voor de subsidieregeling
- Definitieve keuze voor de uitvoeringsorganisatie

Aanbevolen vervolgstappen:

- Consultatie met representatieve ANBI's of koepelorganisatie(s) om draagvlak te toetsen
- Uitwerking van beleidskaders
- Detaillering van kostenraming en business case
- Juridische toetsing van het subsidiekader
- Benaderen van potentiële uitvoeringsorganisaties
- Besluitvorming over starten van een voorfase ter voorbereiding van de ontwikkeling van een MVP

Het GeefSubsidie platform heeft de potentie om een oplossing te bieden die het beste van twee werelden combineert: de gedragsprikkel van fiscale stimulering en de doelmatigheid van directe subsidie. Met een zorgvuldige uitwerking en implementatie kan het bijdragen aan een effectiever en efficiënter geefklimaat in Nederland.

Bijlage 1: Opdracht ICTU en aanpak

Opdracht

Uit evaluaties van de giftenaftrek was gebleken dat deze regeling doeltreffend maar niet doelmatig is. Het Ministerie van Financiën wilde daarom de haalbaarheid onderzoeken van een geefsubsidiesysteem, waarbij donaties aan ANBI's direct worden aangevuld door de overheid in plaats van via een fiscale aftrekpost.

De specifieke vraag aan ICTU was om een eerste verkenning gezamenlijk met het Ministerie van Financiën te doen, waarbij verschillende varianten in kaart werden gebracht. Deze verkenning moet:

1. Inzicht bieden in de technische en operationele vereisten en mogelijkheden;
2. Als basis dienen voor een uitvoerbaarheidstoets door potentiële uitvoeringsorganisaties;
3. De haalbaarheid onderzoeken van zowel een real-time, automatisch systeem als een systeem waarbij aanvulling achteraf plaatsvindt.

Aanpak

ICTU heeft deze opdracht aangepakt door middel van twee intensieve workshops met experts van het Ministerie van Financiën en ICTU. De verkenning vond plaats in een tijdsbestek van vier weken, van half februari tot medio maart 2025.

Deelnemers en rollen

Bij de workshops waren enkele medewerkers van ICTU en enkele medewerkers van het ministerie van Financiën betrokken.

Workshop methodiek

Tijdens de workshops is gebruikgemaakt van een combinatie van methodieken:

1. **Eerste workshop (24 februari 2025):**
 - o Kennismaking en afstemming van verwachtingen
 - o Gezamenlijk in kaart brengen van de processen
2. **Tweede workshop (maart 2025):**
 - o Verdieping op het gekozen platformconcept
 - o Verkenning van technische haalbaarheid
 - o In kaart brengen van benodigde functionaliteiten
 - o Identificeren van risico's en randvoorwaarden

Bij de lateraalmethode werd het denkproces opgesplitst in verschillende denkrollen die door kleuren werden voorgesteld (wit voor feiten, rood voor emoties, zwart voor risico's, geel voor kansen, groen voor creatieve ideeën en blauw voor procesmatig denken). Deze aanpak zorgde ervoor dat alle aspecten van het geefsubsidieplatform systematisch werden overwogen.

Na de workshops is deze rapportage opgesteld.

